

Sygn. akt: II AKa 62/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Katowicach II Wydział Karny w składzie :

Przewodniczący :	SSA Mariusz Żak
	SSA Robert Kirejew (spr.) SSA Wiesław Kosowski
Protokolant :	Bożena Waniek

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 9 marca 2016 roku

sprawy **T. B.**

o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie

na skutek apelacji pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 8 października 2015 roku, sygn. akt V Ko 31/15

na podstawie 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

SSA Robert Kirejew SSA Mariusz Żak SSA Wiesław Kosowski

Sygn. akt II AKa 62/16

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Katowicach, wyrokiem z dnia 8 października 2015 roku, sygn. akt V Ko 31/15, oddalił wniosek T. B. o zasądzenie zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania w związku ze sprawą Sądu Rejonowego w Chorzowie, sygn. akt II K 113/09.

Powyższy wyrok zaskarżył pełnomocnik wnioskodawcy, który zarzucając mu obrazę przepisów postępowania, a to art. 553 § 4 k.p.k. przez jego niewłaściwe zastosowanie i błędną interpretację oraz art. 552a § 1 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie, co mogło mieć wpływ na treść orzeczenia, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia w żadnej kwocie, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi

I instancji do ponownego rozpoznania, gdyby zaistniały ku temu podstawy prawne.

Sąd Apelacyjny stwierdził, co następuje.

Apelacja pełnomocnika okazała się o tyle skuteczna, że jej wniesienie doprowadziło do uchylenia zaskarżonego wyroku bez potrzeby wdawania się w merytoryczną ocenę jego słuszności.

Postępowanie przeprowadzone przez Sąd Okręgowy dotknięte jest bowiem uchybieniem o charakterze bezwzględnej przyczyny odwoławczej, wymienionej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., której stwierdzenie musi skutkować uchyleniem zaskarżonego orzeczenia niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na jego treść. Konieczność ponownego przeprowadzenia postępowania przed Sądem pierwszej instancji wynika z orzekania przez Sąd Okręgowy w nienależytej obsadzie. Zaskarżony wyrok został wydany w składzie trzech sędziów, choć w myśl znowelizowanego przepisu art. 554 § 2 k.p.k. w sprawach o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie oraz niesłuszne stosowanie środków przymusu sąd orzeka obecnie w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

Wymaga podkreślenia, iż problematyka właściwej obsady sądu, wprowadzicie na kanwie innej sprawy, ale również w kwestii składu sądu w sprawach o odszkodowanie i zadośćuczynienie w trybie art. 552a k.p.k., była już przedmiotem rozpoznania sądu Apelacyjnego w Katowicach (wyrok z dnia 17 lutego 2016 roku, II AKa 12/16) i poczynione tam wywody są wyrazem przyjętej przez Sąd Apelacyjny linii orzeczniczej.

Należy zatem stwierdzić, że Sąd Apelacyjny w Katowicach w obecnym składzie w pełni podziela wyrażony wcześniej pogląd, iż w sprawach o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, wszczętych przed dniem 1 lipca 2015 roku, w których zgodnie z poprzednim brzmieniem art. 554 § 2 k.p.k. sąd okręgowy orzekał wyrokiem na rozprawie w składzie trzech sędziów, warunkiem zachowania składu sądu wyznaczonego według dotychczasowych zasad jest rozpoczęcie rozprawy przed dniem 1 lipca 2015 r.

Dostrzeżone uchybienie, którego dopuścił się sąd I instancji zdaje się być konsekwencją zastosowanej wykładni przepisów przejściowych ustawy z dnia 27 września 2013 roku o zmianie ustawy kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 1247). Ponieważ kwestie intertemporalne nie zostały uregulowane w wymienionej ustawie (określanej w dalszej części uzasadnienia jako ustawa nowelizacyjna) w sposób przejrzysty, zachodzi potrzeba dokonania wykładni przepisów istotnych z punktu widzenia analizowanej sprawy.

Wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 30 ustawy nowelizacyjnej „jeżeli na podstawie niniejszej ustawy nastąpiła zmiana właściwości lub składu sądu, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji orzeka sąd dotychczas właściwy lub w dotychczasowym składzie”. W ocenie sądu odwoławczego użyte w przepisie art. 30 ustawy określenie „sąd w dotychczasowym składzie” nie odnosi się do sądu, którego skład ze względu na datę wszczęcia postępowania wyznacza się według zasad obowiązujących przed dniem 1 lipca 2015 roku, lecz sądu orzekającego już w rzeczywistości przed tym dniem w składzie ukształtowanym według obowiązujących poprzednio przepisów. O słuszności tego stanowiska przekonują w pierwszym rzędzie reguły wykładni językowej. Otóż z językowego punktu widzenia nie ulega wątpliwości, że choć ustawodawca przewidział w przepisie art. 30 ustawy nowelizacyjnej możliwość orzekania przez sąd w składzie wyznaczonym według zasad wcześniejszych, aż do zakończenia postępowania w danej instancji, to sposób, w jaki posłużył się pojęciem dotychczasowości, uprawnia do mówienia wyłącznie o petryfikacji konkretnego składu sądu. W praktyce sprowadza się to do tego, że sąd, który rozpoczął orzekanie przed dniem 1 lipca 2015 roku, może pomimo zmiany przepisów normujących jego skład, zakończyć je składzie, w którym do tej czynności przystąpił. W realiach zaś niniejszej sprawy wniosek o odszkodowanie

i zadośćuczynienie wpłynął wprawdzie przed dniem 01.07.2015 roku, ale nie przystąpiono do jej rozpoznawania w tej dacie, skoro zarządzenie kierujące ją na pierwszą rozprawę wydano w dniu 29 lipca 2015 roku., a rozprawę wyznaczono na dzień 17 sierpnia 2015 roku.

Nie sposób nie dostrzec, iż brak jest wskazania w przepisie art. 30 ustawy nowelizacyjnej stałego punktu czasowego petryfikującego jednocześnie dotychczasową właściwość sądu i dotychczasowy skład sądu. Nie oznacza to jednak, iż kwestia ta uszła uwadze ustawodawcy. Ów horyzont czasowy wiązać bowiem należy z chwilą,

z którą aktualizuje się w procesie karnym kwestia właściwości sądu i jego składu.

Stąd też nie ulega wątpliwości, że na gruncie przepisów ustawy nowelizacyjnej, zdarzeniem petryfikującym właściwość sądu jest wszczęcie postępowania. Inaczej rzecz przedstawia się ze składem sądu, który ustawodawca wiąże wyłącznie z orzekaniem na rozprawie lub posiedzeniu (art. 28 – 30 k.p.k., a w przypadku spraw z rozdziału 58 k.p.k. – przepis art. 554 § 2 k.p.k.). Powoduje to, że sprawach

o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, wszczętych przed dniem 1 lipca 2015 r., w których zgodnie z poprzednim brzemieniem art. 554 § 2 k.p.k. sąd okręgowy orzekał wyrokiem na rozprawie w składzie trzech sędziów, warunkiem zachowania składu sądu wyznaczonego według dotychczasowych zasad jest rozpoczęcie przed tym dniem rozprawy. Taka sytuacja, jak wskazano wyżej, nie miała miejsca w analizowanej sprawie przed sądem

I instancji.

Nie można jednocześnie tracić z pola widzenia treści przepisu art. 27 ustawy nowelizacyjnej. Zgodnie z jego dyspozycją, generalną zasadą intertemporalną ustawy nowelizacyjnej jest to, że do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie tej ustawy stosuje się nowe przepisy. Co więcej, ustawodawca wzmocnił znaczenie tej zasady dodatkową regułą interpretacyjną z art. 29 nakazującą w razie wątpliwości, czy stosować prawo dotychczasowe, czy też przepisy ustawy nowej, stosować ustawę nową. Co do zasady, przepisy nowe stosuje się zatem również w obszarze właściwości oraz składu sądu.

W ocenie sądu odwoławczego przepis art. 30 ustawy nowelizacyjnej ma charakter wyjątku i dlatego nie może być wykładany rozszerzająco i odczytywany

w oderwaniu od zasady przewidzianej w art. 27 tejże ustawy. W kontekście tej

zasady jedynym racjonalnym powodem wprowadzenia szczególnego unormowania

w zakresie właściwości i składu sądu w postępowaniach toczących się wcześniej było uniknięcie konieczności przekazywania spraw między sądami i prowadzenia od początku odroczonej lub przerwanej rozpraw.

Nie sposób tracić z pola widzenia także tego, że ustawodawca tam, gdzie chce, aby pomimo zasady wyrażonej w art. 27 ustawy nowelizacyjnej, pewne zdarzenia

i czynności mające miejsce przed dniem 1 lipca 2015 roku wywierały wpływ na zakres obowiązywania nowych przepisów po wejściu w życie tej ustawy i decydowały

o stosowaniu dotychczasowych rozwiązań, wyraźnie na to wskazuje wyliczając te przypadki. Tak np. w art. 35 odnosi się do złożenia wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania, w art. 36 wskazuje na wniesienie aktu oskarżenia, w art. 33, 34, 38 mówi o wszczęciu postępowania, a w art. 42 odwołuje się do rozpoczęcia postępowania przed sądem (w sprawach o wykroczenia).

Mając to wszystko na uwadze Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania w I instancji Sądowi Okręgowemu w Katowicach.